

## Za invazní ambrozií k nám dorazila světloπάska ambroziová

Ambrozie peřenolistá (*Ambrosia artemisiifolia*), domovinou v USA a jižní části Kanady, byla do Evropy zavlečena v zásilkách obilovin, sójových bobů, osiva jetele a s krmivem. Nejdříve v 60. letech 19. století do Německa a Švédska (Jehlík 1998), z Čech je hlášena v r. 1883 (Čelakovský 1884), na Moravě až v r. 1948 (Podpěra). Jde o větrosnubnou rostlinu produkující snadno se vznášející pyl. Řadí se mezi významné alergeny, kvete od srpna do října. Nejčastěji se vyskytuje na obnažených půdách, opuštěných polích a na ruderálních stanovištích. Hlavní rozšíření u nás má v Polabí, na Ostravsku a v Dolnomoravském úvalu. Zabránění dalšímu šíření a omezení porostů ambrozie v Rusku mělo být dosaženo biologickou cestou, záměrnou introdukcí světloπάsky ambroziové (*Acontia candefacta*). Jde o první druh hmyzu, který byl v Evropě vysazen za účelem biologické regulace invazní rostliny.

Světloπάska ambroziová je motýl s noční aktivitou, patří mezi můry (Noctuidae). Stejně jako ambrozie pochází ze Severní Ameriky, kde výskytem kopíruje rozšíření této hostitelské rostliny svých housenek. Sympatrie obou druhů probíhá na rozloze od severního Mexika napříč USA až do jižní Kanady.

Do Ruska byly světloπάsky převezeny z Kalifornie a jižní Kanady a po rozmnožení v laboratorních podmínkách koncem 60. let 20. století vypuštěny v oblasti Krasnodaru (např. Kovalev a Runeva 1970, Poltavsky a kol. 2008). První nálezy dokládající stálou přítomnost a šíření druhu z jižního Ruska směrem na západ jsou datovány teprve z počátku 21. století, kdy se můra objevila na řadě míst jihozápadního Ruska, východní Ukrajiny a na Krymu (např. Ključko a kol. 2004). Do Rumunska dorazila v r. 2008 (Székely a kol. 2011), do Bulharska a Srbska o rok později (Beškov 2010, Stojanovič a kol. 2017), za další tři roky byla v Maďarsku (Szeőke 2012). První nález světloπάsky na Slovensku se mi podařil 7. července 2018 u obce Medvedov v Podunají. Následně byli zazname-

náni další jedinci na východním Slovensku v okolí Plešivce a Rožňavy (Pastoralis a kol. 2018).

Dne 31. srpna 2019 jsem odchytil dvě samice světloπάsky ambroziové u Hodonína v přírodní památce Pánov. Po přijetí tohoto příspěvku redakci Živy byly publikovány další zprávy o nálezech světloπάsky na Moravě, a sice tři jedinců 28. srpna v oblasti přírodní rezervace Pavlovské mokřady východně od Benešova u Boskovic (Laštůvka a Laštůvka 2019) a dvou samců 31. srpna v Vracova (Sitek a Ciprys 2019). Druh se tím zařadil do entomofauny České republiky.

Světloπάska ambroziová je drobný motýl, jedinci odchycení u Hodonína a v Podunají mají rozpětí křídel 19–20 mm. Při prvním setkání je třeba si dát pozor na případnou záměnu s příbuznou světloπάskou slézovou (*A. lucida*), která má rozpětí zpravidla 20–28 mm a odlišnou kresbu předních i zadních křídel.

Podle rychlosti šíření světloπάsky východní a střední Evropou lze soudit, že máme invazní druh zachycený v samotném počátku výskytu na Moravě. Lze rov-

něž souhlasit s názorem nálezce zatím jejího nejsevernějšího výskytu na jižní Moravě Zdeňka Laštůvky, který vyslovil myšlenku o rychlém anemochorním šíření můry krajinou (pomocí silného vzdušného proudění). To vysvětluje nálezy na Moravě v průběhu čtyř dnů na třech lokalitách vzdálených od sebe až 90 km.

Po plánovaném vypuštění v Rusku trvalo 30 let, než překonala 500 km na východ Ukrajiny. V posledních 20 letech však postoupila do oblastí vzdálených dalších 1 700 km, poslední rok přibližně o 200 km. Vzhledem k rychlosti jejího současného šíření jsem přesvědčen o jejím výskytu také v Rakousku, odkud zatím hlášena nebyla. Výskyt tohoto motýla naznačuje, že není příliš limitován klimatickými podmínkami a další postup Dolnomoravským úvalem na Ostravsko a do Polska je reálný.

Ambrozie peřenolistá již ve střední Evropě natolik zdomácněla, že pochybovat o následné naturalizaci světloπάsky ambroziové můžeme považovat za vyloučené. Můry nepatří k motýlům, kteří by mohli výskyt ambrozie významně ohrozit nebo omezit, jejich housenky nezpůsobují holozíry jako např. předivky (Yponomeutidae). Z hlediska potravních nároků, kdy světloπάska pronásleduje invazní druh, by zde začlenění tohoto motýla nemělo být výrazně problémové a mělo by se obejít bez narušení bioty původních společenstev. Pozornost je však třeba upřít na etologii tohoto motýla a jeho zapojení do ekosystému naší krajiny.

Seznam použité a doporučené literatury je uveden na webové stránce Živy. S tématem souvisejí články v Živě 2017, 1: 18–21 a 2018, 5: 241–242.

**1 a 2** Přírodní památka Pánov u Hodonína (obr. 1), kde byla 31. srpna 2019 nalezena světloπάska ambroziová (*Acontia candefacta*, 2). Lokalita se nachází na bývalém vojenském cvičišti a zahrnuje pískomilná společenstva. Zalesnění a degradaci biotopu v minulosti bránily pojezdy vojenské techniky, v současnosti nahrazené v rámci údržby lokality terénními vozidly. Světloπάska ambroziová pochází ze Severní Ameriky a od počátku 21. století se rychle šíří, prozatím východní a střední Evropou. Hostitelskou rostlinou je invazní ambrozie peřenolistá (*Ambrosia artemisiifolia*). Snímky: J. Němý

